

שימשו עבורו כנקודת-ראייה, מתוך זווית מרוחקת מאד, לראיית מילחמת-העצמאות שלא בשדה הקרב. זווית-ראייה זו לא מניעה בעדו להפוך למתאר הסיפורי הראשי של מילחמת '48. עדויות של לוחמי תש"ח רבים מעידות על השעות שמשו שמיר בילה כספה מאור בחוב אלנבי בתל-אביב, שם קיבל את דיווחיהם של קציני התרבות שהיו פוקדים את תל-אביב, ומתארים לפניו את הלכי-הרוח של הלוחמים.

כתיבה סיפרותית

בהתאם לתכתיבים

היו של משה שמיר, אליק, היה לחם, ונפל בראשית מילחמת-העצמאות בדרך לירושלים. דמותו סיפקה מאוחר יותר לשמיר את העילה לחבר את החלק השני של האפוס התש"ח שלו, פרקי אליק. בעוד מתנהלת לה מילחמת-העצמאות, לא נסגמו כלל חיי הסיפור ועסקנותה. בעוד בדרום התנהלו קרבות, עסק משה שמיר בהכנת התשתית של העסקונה הסיפרותית, שנועדה לרשת את דורה-מיס דים הסיפורית. למרות היותו עורך שבועון צה"ל במחנה, היה מפרסם בקביעות בשבועון עון החטיבה הצעירה של מפ"ם, בשער, מאמרים מגמתיים, שנועדו לפאר ולרומם את משה שמיר עצמו. שעה שלוחמי ה"פלמ"ח בנגב התכוננו למיבצע לכיבוש אילת * חשף משה שמיר בעזות-מצח את תפקידו, ותפקיד חבריו, כסופרים-מעוררים, דרים, המריעים למחנה-הלוחמים, ובמאמרו מז'ום, 24.9.49 כתב: "אומר אני: הורגלנו עליידי העיתונות ואף עליידי הסיפורות, ואף עליידי צעירים שבה, לשמש שופר לתרעתי-המילהמה של ישראל, והדבר טוב ויפה. ננגייסה הרוח, ומשנתגייסה הרוח נזים טוטאלי לא עסקה בביקורת אלא ב"מפורר... עד עתה ליווינו את המדינה, את צבאה, את מילחמתה בסיפורות של רפורי טויה. נאה ויפה. יתכן גם שיש בהמשך של סיפורות כזאת, כמידה שהיא תספה דמות מסויימת, מאורעות מסויימים, ותע כוד ככל האפשר פחות לפי הוראות קציני (ההדגשה הן של משה שמיר) ליטבת-הקשר לעיתונות, אשר תפקידם לא פעם לכסות מערומים, ויותר מתוך נצט יובי-יזמי עם החיים עצמם..." במילים אחרות, משה שמיר מעיד ב"מאמרו זה על היות סיפורות תש"ח נכתבת, לפי הוראות קציני ליטבת-הקשר לעיתונות" * ומגדיר אותה כסיפורות-מטי עם, שמטבע כל סיפורות היא הסרת-ערך כלשהו.

* מיבצע "עובדה" שהושלם רק ב" 10.3.49
** שהיתה שייכת לדובר משרד-הביטחון.

ראש-ממשלתה הראשון של ישראל, דויד בן-גוריון, ביקש לשלוט בהכוננת הסיפורות והתרבות בארץ מייד עם תום מילחמת-תש"ח, ועל-כן הזמין ללישכתו, בחודש נובמבר 1949, קבוצה של אנשי-רוח, בני שכבות סיפורות-תרבותיות שונות, כאשר את הפלמ"ח מייצגים כפגיון שה ז' משה שמיר ונתן שחם.

המאפיה

השמאלית

במהלך הפגישה אמר שמיר לבן-גוריון: "לא נקלוט עליה, כל זמן שראש הממשלה העיברית יפכך את אור" היו בסיפורות שכתב עליהן, בטרואנד ספירטלי...". אלא שבן-גוריון לא נותר חיוב לשמיר, ולוא אף לשניה קלה, והשיב: "ראש הממשלה חרל לעשן ואינו רואה מה כתוב על הסיפורות..."

בדבריו באותה פגישה ניסה שמיר, לראשונה בתולדותיו, לעשות על עצמו אר-שת אינטלקטואלית, וניסה לפתח תיזה של מטבשות-לשון שזקוקות בפילוסופיה. בין השאר אמר: "המטרה היא עצם ה"הווייה האקטיבית, היות אקטיביים. ולא כל יצור ניהן בזה. אם לדבר על מתר האדם מן הבחמה, הריהו כיכולת האדם להיות אקטיבי כלפי ההווייה, כלפי הטבע. בזה מתמצה, לדעתי, תוכן החיים, ובו טעם החיים: היות האדם יוצר..." אלא שתגליתו של שמיר בדבר קיומו

של ה"הומורסאפיניס" * נתקלה בליגולו של שני פילוסופים שנכחו באותה פגישה, מרטין בובר ושמואל-הוגו ברגמן, ששיטעו את שמיר בציונות רבה. הוגו ברגמן: "היטלר גס-יכן היה אק-טיבי!"

פרופ' מרטין בובר: "מר שמיר, על אידיאה זו דיברתי!"

שורשיו של הביטוי "מאפיה שמאלית" מקורם בימים שאחרי מילחמת-תש"ח. בי אותה תקופה הלה התעוררה של שירת הימין. אורי-צבי גרינברג פירסם בהארץ את שיריו בקביעות. יונתן רטוש הוציא לאור את כתבה-עת אלף, שם פירסמו מ"יצירותיהם צעירים ששבו משדות-הקרב של תש"ח. ולא מעמדות-פיקוד סיפורותיות. דומה היה שמילחמת-תרבויות מתדפקת בשערי-הארץ. תמונה זו הביאה את משה שמיר להיחלץ למיגונה על מעמדו הסיפרותי ועל מעמדו של חברי-לעט. במאמרו "עם גרוף הביבים" הוא כיוון את היציו לעבר הימין הסיפורתי. וליכד את השמאל מאחוריו. כתב שמיר במאמרו:

"בעת האחרונה דומה שמתהיל להופיע משהו מעין, סיפורות-של-הימין, או ספ"רות של הריאקציה או, במידה מסויימת אפילו סיפורות סאטיריים... אך כותב מ"רים אלה ממחה כשכלי-הזואולוגיה של עולם הזורנליסטיקה התחתון שבתל-אביב, אך דומה כי מתגלה והולך גזע-ארונים חדש, מיני יחמרים אשר כמתם לא ראינו עדנה. לכארה הופעתם — כמקומות ש"י נים לכארה — זה ככה וזה ככה, אך משתברוק העניינים לעומקם, תראה כיצד

שמיר כח"כ הליכוד בכנסת (עם ח"כ אברהם מזמור) על רטוש: "אונניה זדונית של פקיד מטורף... גראפומן..."

מכויס החיווי לנורשני, כיצד תומך הפריזו כיבוסי, כיצד משתף הירבוזי פעולה עם הנמרי וכיצד מתהווה והולכת כת של טהוריי-גזע... הגזע-החדש משבחה את סחורתי של הבורגני הוותיק היודע לעשות גם מפרש ** סחורה. כלום אין זו וזאי-לזניה לתפיסארת?..."

שמיר הכריז מילחמת-חורמה בסופרים ובעיתונאים הצעירים, שפירסמו בהארץ ובמסוף-הערב שלו (יוס'ום). שראה איר באותה עת, צעירים שרובם באו מהלח"י, וחלקם היו בעלי נימה כנענית ***: "רש וחלוקם להחיות כפני הנוער הארצי-ישראלי, המגשיים, הלוחם, היוצר, האהב, המשי כיל, הסיצואליסטי, המארגן, המתפתח, ה"לזר והמאמץ בעצמו. יש לה רגש נחיתות כפני כל אהת מתופקתיו ומיצירותיו של נוער זה. כפני סיפורותיו החדשה, כפני תנועות-הנוער שלו, כפני קיבוציו בהר ובנגב, כפני מיפלגותיו..."

במאמרו זה, המהווה את אבן-היסוד ל"מאפיה שמאלית" שהיתה פעם בארץ, לא חוסך משה שמיר את שיבטו משני אבותיו בנושא ארץ-ישראל-השלמה, שמהאחד נגב את הסיגנון, ומן האחר את מפותיה של הארץ-השלמה: אורי צבי גרינברג ויונתן רטוש. ועל אצ"ג: "באותו, הארץ/ישנו יהודי זקן אחי העשפר כו את מ"י ליבו אחת לכמה ימים, ערשה מהם סחורה ומשרת את אדונו — אותו יהודי השכיל גם להקים לעצמו כמה שביעית, מעתה

* האדם הנובן, מונח מדעי להב"ד לה בין האדם לחיה.
** צואה, בלשונו של שמיר.
*** שרבים מהם הם כיום חבריו של שמיר ל"ארץ-ישראל-השלמה", ואילו אחד רים נמנים עם מתנגדיה.

שמיר (עם אהרון כהן) בכנס של מפ"ם (1955) על אורי-צבי: "פחאשפה ציבורי בית-כיסא ציבורי..."

שמיר בביתו בעיר העתיקה

נגד הימין, נגד החסלנות של הספרים...

פחאשפה ציבורי, שלא לאמר בית-כיסא ציבורי... ובסיגנון ששום, "מאפיה-שמאלית", הקיימת לדבריו היום, אינה מסוגלת להתעלות עלי, הוא המשיך וכתב על יונתן רטוש: "גראפומן זה טוען כי הוא סופר הדור, וכי חרונות-הנאסופים אשר הוציא לשוק בימיו האחרונים של המישי-טר הבריטי — הוא ביטוי לניער העיברי וסיפורותו — בימי הרג ומאבק, בימי הר גשירים וספירות, בימי נגב ונבולות, בימי פוהר וקטל — היתה האונניה הרונית של פקיד מטורף אחד בתל-אביב — ביטוי הנוער העיברי..."

הקורא של היום עלול לעמוד נוכח ה"מילים הבוטות הללו להיכשל, ולחשוב ש, בימי הרג ומאבק, גשרים וספינות, נגב ונבולות, סהר וקטל, ניתן היה למצוא בין הלוחמים את הפוליטרוק הראשי של "המאפיה-השמאלית" מראשית שנות ה'50, את משה שמיר.

בשנת 1950 ראה אור הספר תחת השמש של שמיר, ספר שהוא רומאן מעמדי מוב"ק, המלא קוריוזים שהעלו עם פירסום הספר, חיכוכים רבים בעולם הסיפורות של אר, והתוקע את שמיר בכותל-ההימורה ב"מוניאון-הקוריוזים של הסיפורות העיברית. דומה שהוא מעמיד בספק את יכולתו כמספר קפדן. אחד מהם הוא מישלוח אחת מנפשותיו-הפועלות, גולדה, שנה לי אחר מות אביה ב"1889. והיא רק ילדה בת 12, לאינסטיטוט לחובשות ולמיילדות. או נפש אחרת, בריש, שלפי שיבוש חשי בון שנותיו בידי שמיר הוא חובש את ספסלי הגימנסיה בהיותו בן 26 או 27.

במערכת-התבחרות של שנת 1951 תמכו כמה אנשירות, וביניהם נתן אלתרמן וס. יזהר, במפא"י. דעתם הפוליטית העצמאית לא נראתה למשה שמיר, שחפץ לראותם תומכים במיפלגתו, מפ"ם. בתגובה פירסם בעיתון הסיפורות "משא" * "מכתב גלוי" שבו המחיש את סיגנונה של המאפיה-השמאלית" שייסד. דומה מתוך סיגנונו של שמיר שהוא נובח בעיקבות גללי אדונו המיפלגתי: "האמנם היתה קריאתכם מצ"פ נית נגד מחסלי המיפעל הציוני ממין, הציונים הכלליים ** לאנפיהם השונים? לא! אפשר למצוא בקריאה זו כמה מלי-צות הנשמעות נגד הליקווירציה ** ה"ציונית-כללית" — אך הקריאה לא הוס"נתה נגדם. אילו היתה הכוונה לצאת כא"מת נגד סכנה חמורה זו — מדוע לא עלה על דעתכם הרעיון הפשוט ללכד את כל אנשי הרוח והיצירה של תנועת ה"עבודה בקריאה משותפת נגד הימין, נגד החסלנות של הספרים לסוגיהם..." ובי (המחן בעמוד 39)

* מיום 2 לאוגוסט 1951.
** כיום המיפלגה הליברלית בליכוד.
*** חיסול עסק לרגל פשיטת-רגל.